

Kisgrafikai párbaj Drahos István és Nagy Árpád között (1956-1958)

RÓZSA GÁBOR

(Szentese, Koszta József Múzeum)

Művészi párbajok, kávéházi rímcsaták vagy adott zenei témára elhatározott variációknak se szeri se száma a művészettörténeti háttérrel, a beavatottaknak, a vájt-fülűeknek nevezett műélvezők világában. A nagyközönség e stúdium szinten helytálló, sokszor le sem írt, vagy le sem kottázott alkotásokról csak ritkán értesül, de ha igen, akkor az ilyen erőfitogtató produkciókat nem sorolja az életmű veretes, az alkotó lélek-ből fakadó, megszenvedett, tehát paritásos alkotásai közé.

A képzőművészetben talán ritkábbak az ilyen művészi társas megmértetések, vagy ha vannak is, azok általában megmaradnak egy szűkebb alkotó közösség, vagy éppen a két "párbajhős" magánügyének. Különösen a "vesztesnek" nem érdeke, hogy játékos fiaskóját kitergessék, így azután életművének listázása során nem tartja lényegesnek, hogy az utókorra bízva műhelytitkát: a művészi párbajt.

A múzsák mostohagyermekéként soha el nem ismert kisgrafika belterjes világában ezzel szemben olyan nagy rend uralkodik, amelyben a szoros időrendi sorszámozás, a metszetek és karcok levonatainak szigorú példányszámozása, a művész szignálásai, a csereforgalomba bocsájtott lapok nyilvántartása révén szinte minden parányinak ítéhető mellékkörülmény felfedhető. Ha pedig a művész maga vezeti oeuvre-listáját, és azt naprakészen tartja, a művészettörténész ezt autentikus forrásként tisztelve köteles elismerni.

Nagy Árpád (1894-1959) mérnök, iparművész, ötvös, grafikus életművét Hódmezővásárhelyen 1959. február 20-án bekövetkezett haláláig maga rendezte igazi "mérnöki" pontossággal. A most előkerült hagyatékának legértékesebb törzssanyaga annak a 425 db kisgrafikai munkának a táblába rendezett, feliratozott gyűjteménye, melyet még maga a művész készített el. A teljes életmű-katalógust pedig – szerencsésen – grafikussá lett fia, Nagy Árpád Dániel (1922-1985) állíthatta össze a tőle telhető legnagyobb műgonddal és fiúi tisztelettel.¹ Ezekből tudjuk, és a művész leányának, Emericiának (ö.zv. Mészáros Jánosné, Mosonmagyaróvár) a pazar ajándéka révén előkerült levelekből, szám szerint 23 darabból, melyeket Drahos István (1895-1968) szentesi grafikusművésztől 1956. január 15. és 1958. január 18. között kapott, és lefűzött.

¹ Réthy István (RI): Nagy Árpád Dániel. Megjelent a Galambos Ferenc által szerkesztett "A Kisgrafika Barátok Köre jubileumi évkönyve 1959-1969." Bp. 1969. 140.o.

Bizonyára korábban, és később is leveleztek, de Nagy Árpád éppen ezeket a leveleket tarthatta megőrzésre érdemesnek. Oka első pillantásra kiderül: valamennyi a grafikai párbajjal foglalkozik. Összegyűjtve most már a Koszta József Múzeumban őrzött drahos életműből a levelekben említett kisgrafikákat, mellé téve a szépen iniciált nagyárpádi lapoknak, kivételesen szerencsés bepillantást nyerhetünk a két ember barátságába, és az embert és barátot egyaránt próbára tevő – ma már szerencsére történelmi – időkbe Szentesen és Hódmezővásárhelyen a Kurca és a Kanálisparton egyszerűen.

Mielőtt a grafikák és levelek közlésére rátérnénk, anélkül, hogy akár Drahos István, akár Nagy Árpád élettörténetébe még csak lexikonszerűen is belemélyednénk, elegendő és szükség is felvillantatunk barátságuk kialakulásának rövid történetét.

"Ághrólszakadth" Nagy és "Darabos" Drahos

Tréfálkozásaiknak egyik érdekes maradványa nevükhöz fűződik. Az álmagyarkodó harmincas évek elején Drahosnak egy "jóakarója" azt ajánlja, hogy idegen hangzású nevét cserélje fel magyarosabbal. Úgy lesz belőle Darabos Drahos István és valószínű, hogy ezt is gúnyolja barátja, amikor művészi és "nemesi" előnevet választ magának: Ághrólszakadt Nagy Árpád.

Amikor a huszas évek elején a Kinizsi utcai Iparművészeti Főiskolán a vásárhelyi Erdős Jánossal és Kolumbán Rózával összetalálkozva megismerkedtek, már mindketten megjárták a Nagy Háború harctereit: Drahos *Doberdót* élte túl, Nagy pedig Moszkváig jutott a hadifogoly internacionalistákkal. A megcsonkult ország újraéledő történelmi historizmusa, az iparművészeteknek oly kedves szecesszió képi világa űzi, hajtja őket a hun magyar mondanakört, annak tárgyi világát feltáró szentesi Csallány Gábor és tisztelőinek körébe. Ők cselekszik meg újra a tréfát a neves régésszel, miként Móra Ferencsel is egykor, hogy a rúnavészetes kardot elrejtik a feltárás közben lévő honfoglaló sírba, egyik oldalán olvasható: Attila kardja, a másikon pedig, hogy megtalálta Csallány Gábor.² A vidámság folytatódik a vendégváró szentesi Vrana-házban, Drahos innen veszi nőül a híres takácsmester ügyeskező fogékony leányát, Ilonát. Első közös kiállításuk is Szentesen van 1932 Karácsonyán a Vármegyeház dísztermében, amikor Rezes Molnár Lajos festőművésszel és Dósa Sándor kerámikusmesterrel rendeznek amolyan ünnepi vásárfélét – persze Csallány támogatásával. A hétköznapi nem ilyen vidámak: Nagy Árpád csongrádi feleségénél, Urbaniczki Júlia szüleinél húzza meg magát, és ötvösként próbál megélni. Aranyban, ezüstben ekkor kevesen gondolkoznak, de Piroska János támogatása révén mégis kikerekedik 1938-ra a tiszaparti válykosok mellett kivénhedt régi téglaegetőlakból egy ún. "Városi Művészház"-féle. Ennek Drahos örül talán a legjobban, mert amikor a szentesi ipariskolai tanári állásra pályáztak, csongrádi barátja éppen vele szemben maradt alul. Most a Sors kegye talán kiengeszteli, és hozzá Drahos Op.36. fametszete köszönti. (1. kép)

Drahos is ekkor költözhet át saját házába, szembe a szentesi Vármegyeyi Kórházzal, és mindkettőjüknek ekkor alakulhat ki a barátságuk révén is közös megrendelői köre. A városi adminisztráció jelesei, gimnáziumi tanárok és kórházi orvosok mellett néprajzi gyűjtő néptanítók és a városi amatortársadalom csurránó-cseppenő megrendelése írtetik őket. Szinte egyszerűen próbálkoznak a könyvillusztrációval is, és bár sikerrel, de újabb

² Az anekdotának változó helyszíne és változatos szereplői vannak, mint valamennyi Attila-történetünknek. Szentes környékén mesélik Drahos Istvánnal és Vrana Lajossal, néha Derzsi Kovács Jenővel is. Csongrádon Dr. Tary Lászlóval, Nagy Árpáddal és még László Gyulával is!

megrendelés nélkül... A díszoklevelek időszaka valamit lendít sorsukon, Szentesen Nagy Imre és Lakos István főjegyzők, Csongrádon és Kunczer és Greskovits családok és Tary László régészkedő fogorvos barátsága hoz valamit a szerény művészkonyhára. Az egyházi konjunktúra időszakában Drahost a szegvári református templom és a szentesi ipartestületi székház ornamentikáinak terve, Nagyot a piroskavárosi templom freskója és az új városháza fafaragásos dísztermének terve foglalják le. De újra közbeszól a történelem: Drahost az élmező raktárhoz, Nagyot térképészethez hívják be, és csak nagyon nehezen tud leszerelni.

Távollétében a "Művészház" körül megsűrűsödnek a bajok, Piroska János távozása után az új polgármester már nem szíveli a "művészféléket", így Nagynak kapóra jön a KOKRON gyár főmérnökének, Micsinay Péternek az ajánlata: elismerik osztrák mérnöki oklevelét, jöjjön Vásárhelyre rajztermet és inasiskolát vezetni! Hegyi Flórián fafaragó így emlékezik rá: "Egyetlen ember volt, aki az alig 15 éves, három műszakban dolgozó gyermekeket emberszámba vette." A kanálisparti Lévai utca 60. sz. házba költöznek, onnan viszik magukkal az oroszok mérnök-tolmácsnak egy dunántúli reptérépítésre... Drahos Ausztriát járja meg trénnjével, Nagy a hadifogoly munkatáborokat. Később Drahos Szentesről Orosházára ingázik naponta, hogy taníthasson, Nagy Vásárhelyről Pestre, hogy műszaki rajzokat körmölhessen egy tervező intézetnél. A megváltó nyugdíjazás 1955-ben éri utól, ekkor költözik végleg haza Vásárhelyre, és igazi alkotó munkához lát. Nagy Op. 294. fametszetében a Möbius-szalagként tekervényes vissza-visszaforduló életútját összegzi. (2. kép)

Háromszázadik grafikai lapját most már felszabadult lélekkel ajánlja régi barátjának, Drahos Istvánnak, akivel a korábbi szinte szünetlen kapcsolata az ingázások éveiben átmenetileg megszakadt. (3. kép)

Torna Drahos István és Nagy Árpád között: T.I-IV.

"Kedves Árpádom!

Szentes, 1956.III.15.

Megkaptam küldeményedet: a nékem szentelt 300. metszetedet. Azt vettem ki belőle, hogy paradicsomi környezetben Dürerként trónolok bő almatermés és virágok közepette, letéve a lantot, kardot és boroskupát, és így fogadom a háromszázadik munkád hódolatteljes felajánlását. - Alig várom, hogy munkáim sorozatában valami kerek számhoz jussak, hogy kitolhassak én is Veled!..."³

Drahos ekkor a kényszerűen már másodjára elkezdett, 1942-ben 135-nél megakadt opuszainak újrászámozott százharmincadik metszeténél tart, ez együttesen sincs még háromszáz. A kétszázadik opusához majd talán csak jövőre érkezik el, és számára nincs is olyan jelentősége a számmisztikának, ezért még ugyanebben a levelében másként határozva szellemes ötlettel áll elő:⁴

"...Árpádom, most pedig olyan lovagi torna félére hívlak ki. Össze ne téveszd a versenyki-hívás kóros tünetével!"⁵ Azt gondoltam, hogy nagyon érdekes lenne kettőnk számára, ha egyikünk által megadott témát megadott méretben kimetszenénk. Kezdem én, mint ötletadó, azután következel Te. Tehát a téma: "Drága kincsem, galambocskám: csikóbőrös kulacsocskám. Érted

³ Koszta József Múzeum Képzőművészeti Adattár 89.1.3. levél ezentúl: KJM.KAdt. 89.1.3. levél, tintakézirat, vonalas papíron.

⁴ Uo.

⁵ Drahos az akkori munka- vagy tanulmányi versenyekre gondol.

halok, érted élek, száz leányért nem cseréllek." Ez a szöveg. A dúc mérete 9x8 cm, ezt azonban nem kell szigorúan betartani, én ekkorára csinálom. Ha egyikünk elkészítette, egy lapon értesíti a másikunkat, és vár addig, amíg a másikunk nem küldi a munkáját és akkor egyikünk is elküldi a magáért. - Árpádom, ismételen: nem verseny! Csak két öreg cimborá kedves foglalatzkodása. Nosza rajta, éljen a bütykölés!..."

És valóban, alig telik el a kihíváshoz számítva tíz nap, újra kopogtat a postás Vásárhelyen a Lévay utca 60-ban:⁶

"Kedves Árpádom!

Szentes, 1956.II.24.

Igen szorgalmassá tett ez a zord időjárás, ismét metszettem egy-két dűcot. A Csokonai vers illusztrálásával elkészültem, várom küldeményedet és az általad adandó feladatot. Tegnap este azt a hírt hozták, hogy ismét meghosszabbítják a téli szünetet. Milyen szerencsés és boldog feleségeink vannak, hogy a két áldott jó ember férjük ilyen otthonülő!..." (4. kép)

Parázs ríposztként postafordultával érkezik a művészi párbajlap, de az értékelésre, és a folytatásra most Drahosnak nincs kedve: régi gyomorfekélye újult ki:⁷

"Kedves Árpádom!

Szentes, 1956.II.29.

Megkaptam küldeményedet. Most semmit sem válaszolok rá, egyelőre a magamét sem küldöm, mert: e csúnya szökőnapon felvettek a kórházba, most hurcolkodok befelé, holnap pedig felvágják a gyomromat. Hát így!..Orvos barátaim köpik a markukat, én meg majd csak túlesek a bajon. Hát szervusz! A legközelebbi levélig ölellek, Juliskának kézcsókomat küldöm: Pista."

Nagy Árpádot annyira mellbevágja barátjának hirtelen hanyatlása, hogy ahelyett, hogy az általa már feladott következő téma metszésébe fogna, lovagias baráti gesztussal egy fohász-fametszettel fordul Vénuszhoz: "Ne hagyj elveszni Pistát Istenünk! " – fohász Drahos István felépüléséért. NÁ.Op.310. (5. kép) A rendkívül humánus és szellemes fametszet nemcsak a két ember barátságának, hanem a köztük kelt lovagi tornának is emléket állít. Kopjás zászlajukon signum artificus-ukkal, Nagy Árpád önmagát lováról szállva, levett sisakkal főt hajtva, egyik lábán sérülve, segédjét a mentőládához parancsolva ábrázolja. Drahos ugyan sarkantyúsan és egyik kezében kopjával, de elfektetve, föléje orvos hajol (felismerni a híres sebész Bugyi Istvánt!), segédje pedig a betegség kínos kellekeivel az ágytállal és a kacsával foglalatkosodik. Szellemes és barátok között megengedhető szelíd humorral, a dátumok szalagfeliratán pedig utalva saját meggyengülésére is, kivételesen bensőséges összhatást ért el. A hátterek sötétsége Drahosnál, és virágbokra Nagynál, a művészetek pajzsának az istennő lábához támasztott képével csak aláfestik a torna-hangulatot.

Drahos első dolga hazatértekor kimerítő levelet írni.⁸

"Kedves Árpádom!

Szentes, 1956.III.17.

A kórházba menet Neked írtam utóljára, most, hogy itthon vagyok, a fiamhoz írt pár sort tekintve Neked írok először....- A felépülésemért metszett fohászod, kedves Árpádom, igen meghatott, köszönöm! Ha meggyógyulok, viszont metszek érte valamit.-...

Nagyon szeretnék már dolgozni Árpádom! Egyelőre szó sem lehet arról, hogy dűc fölé hajoljak. Pedig már érlelődik bennem néhány téma. - Köszönöm küldött munkáidat, én is mellékelem (legutolsó) - hopp! így nem helyes a kifejezés! - szóval a legutóbb készült munkáimat, köztük a

⁶ KJM.KAdt.89.1.4. ("di"-szignettes levelezőlapon) tint.kézír.

⁷ KJM.KAdt.89.1.5. ("di"-galamb-vésd-szignettes levelezőlapon).

⁸ KJM.KAdt.89.1.6.1-2. levél és intermezzo levlap, mint fent.

verseny⁹ - ez sem jó meghatározás - szóval közös feladatunk megoldását. Stílusa népies barokk, Csokonai korának hangulatában, a lényeg: a kulacs kihangsúlyozva, mint el nem cserélhető drága kincs, a leánynak még a kutya is hátat fordít...

...Folytatom 19-én. Most következnek szigorú bírálata a te munkádnak! (6. kép) Alaposan beleestél abba a hibába, amibe én is: túlságosan elaprózod a dolgokat, sok a részlet, sok a szürke, a fehér-fekete ellentéte nem érvényesül, a nagyító és a jó véső használata belekényszerít olyan finom kis részletek kidolgozásába, amelyek ha elmaradnának, sokat érnének. - Szóval küszködnünk kell mindkettőnknek az aprólékosság ellen.¹⁰ - A kompozíció tetszik nékem, csupán Bacchus tömegét sokallom egy kicsit.

...- Azt írod Árpádom, hogy a terpentín gyantába beleragadt a másolásod. Te hogyan viszed át a rajzot a dúcra? Én ceruzával kopírozom át a pauszpapírról, azután tussal kifestem. Kissé hosszadalmas, de így többször átérzem a vésés technikáját. Hátránya, hogy a mostani rossz tus néhol megcsomósodik, és akkor baj van a nyomással. - A lovagi mérközésből egyelőre kiestem, de az általad adott témát azért nem ejtjük el (Volt szeretőm tizenhárom..) és Isten segítségével megcsináljuk...

...Már az is, hogy ma egy kicsit kisütött a nap, nagyon jó hatással van rám. Nemsokára megeszem a vasszőget is, egyszer pedig biciklin száguldok el hozzátok...¹¹

A harmincas-negyvenes években szinte mindennapos lehetett, hogy Drahos István tényleg biciklire pattant és Csongrádon "meglepte" barátját. Az ötvenes években is rendszeresen bicikliztek mindketten, Szentesen és Vásárhelyen akkoriban is a kerékpár volt a legnépszerűbb közlekedési eszköz. Ezek az ígérgető, biciklis látogatással meglepni fenyegetődző kitételek azonban akkor már legalább olyan mutatószámra emelkedtek, mint egy félgymrű embernek - teszem azt - egy vasszeg megemésztése! Mindenesetre úgy értékelhetjük, mint utalásokat a régi meghitt barátságra, melyben domináltak a közvetlen elemek, és nem kényszerültek a barátok a levelezésre. Nekünk azonban épp ezek a levelek jelentik a kortársi tanuskodás egyetlen lehetőségét, hát nézzük a következőt!¹²

"Kedves Árpádom!

Szentes, 1956.V.27.

Nagyon elhallgattunk! Valószínűleg a házkörül munkák foglalják le idődet, hogy nem jelentkeztél újabb munkáiddal....A Parádon való beutalást júniusra várom. Vajjon sikerül-e oda eljutnom. Még sohasem "üdültem", kíváncsian várom, hogy mi lesz ott velem. - ...Nem tudom, hogy melyik munkám az utolsó, amit adtam, ezért nem küldök most nyomatokat, hanem inkább megvárlak, amíg újból eljöhetsz hozzánk. - ¹³ Bár már az iskola miatt nem leszek egész nap itthon, azért bármikor jöhetsz kedves Árpádom, örömmel látlak és szórakozásban sem lesz hiányod, mert sok exlibrist kell végignéznem. - Szeretnék én is elmenni Hozzátok, el is megyek a nyáron, ha nem biciklin, hát vonaton....

⁹ Drahos István a "verseny" szót is zárójelbe tette, mint a "legutolsó"-t is, ezzel mintegy érvénytelenítette.

¹⁰ Drahos már korábban is megpróbált küzdeni az aprólékosság ellen. Harmadik levele utóiratoként ezt olvashatjuk: "Újabbon mellőzöm a nagyítóüveget. Egy újabb szemüvegem van, erősebb, mint az előző üveg, és jól látok vele dolgozni. Remélem, hogy megszabadulok a már bosszantóan aprólékos és túlságosan finom technikától, aminek - szerintem - leginkább a nagyítóüveg volt az oka."

¹¹ KJM.KAdt.89.1.6.1. levél 5 kézirásos vonalazott oldalon.

¹² KJM.KAdt.89.1.8. levél 4 kézirásos vonalazott oldalon.

¹³ Nagy Árpád szentesi látogatásainak több bizonyítéka található a levelezésében. A barátságuk ettől gazdagodott, de a Drahos-levelek nyilván szegényebbek, hiszen amit megbeszéltek, arról már nem kellett írnia. Mindketten gyűjtötték egymás munkáit. Sajnos a Nagyhagyatékban ezt nem találta meg, feltehetően Nagy Árpád Dánielhez került Kókára.

... Most írtam egy levelet az Alap igazgatójának, hogy nyilatkozzon: - mi lesz a pont egy éve ott heverő munkáim elintézésével. A fene egye meg a sok léhűtő művészek verejtékes munkáin élőködő semmittevőjét! -

... Árpádom, ne vedd zokon, hogy még nem metsztem meg az általad adott feladatot - valahogy most nem megy! Annyi szép munkát látok most, hogy ezek hatására kissé letörtem és úgy érzem, hogy nagy magányomban elmaradtam, messze hátul kullogok csak a művészi színvonal tekintetében. Szinte röstellem primitív nyomataimat az elegáns kivitelű külföldi munkák láttán. Nagy szükségét érzem annak, hogy jól kibeszéljessük magunkat!"¹⁴

Parádi gyógyüülését követően már nem is elégszik meg a levelezéssel, az 1956. július 22-én Szentesen feladott levelezőlapján így jelentkezik be.¹⁵

"Kedves Árpádom

(dátum nélkül)

Ha valami köze nem jön, úgy a jövő héten kedden, 24-én délután bekopogtatunk hozzátok: Ila, Picur és én.¹⁶

Délelőtt dolgainkat intézzük el, látogatunk, stb., csak délután jutunk el hozzátok... Én már kerékpáron is átmentem volna, de Ila nem enged. Viszem az exlibris-művészek névjegyzékét és sokat fogunk beszélni!..."

Erre a látogatásra bizonyára sor került, mert a legközelebbi levél már csak 1956. decemberéből való. A kieső időnek itt azonban más magyarázata is van: 1956 október-novembere.

Ezt a lélegzetvételnyi kényszerű szünetet használhatjuk fel arra, hogy a kis-grafikában szinte egyedülálló művészi torna okait kutassuk. A művészi megmérettetés ugyanis normális igénye az alkotó embernek. Ennek hiánya készítheti "belterjes" kétszemélyes, vagy szűk baráti körben való, a közönséget teljesen kizáró - l'art pour l'art - versengésre. Drahos és Nagy Árpád esetében nyomon követhetjük a kisgrafika, és ezen belül az exlibris műfaj időszakos teljes ellehetetlenülését. Levelezésükből, valamint Nagy Árpádnak Galambos Ferencsel és Dr. Arady Kálmánnal folytatott gazdag levélváltásából egyértelműen kiderül, hogy 1946 (Nancy) óta egyikük sem juthatott el nemzetközi fórumra. Nem küldhették ki - esetleges - külföldi megrendelőiknek úcaikat, még megfelelő papírhoz sem juthattak hozzá, amire levonataikat elkészíthették volna. Alig 10 esztendő alatt ide jutott a kultúrának, mint árunak, a könyvnek, mint magántulajdonnak a ravaszul szemhunyorogató művi tagadása! Micsoda ellentmondás, és a magyar sorscsapás mekkora kiteljesedése, hogy ugyanakkor éppen Szentesen és Hódmezővásárhelyen alkotott az ország talán két legnagyobb fametsző grafikus exlibrisművésze!

- Kinek? - Barátoknak, ismerősöknek, és saját maguknak! Nem véletlen, hogy az úgynevezett "családi grafika" éppen Nagy Árpád munkásságban teljesedett ki leginkább. Galambos Ferenc ezt így értékeli.¹⁷

"Külön kell beszélnünk családi grafikáiról is, amelyben a szeretet, a bensőséges együttérzés és a paterfamilias megértő és mindent megbocsájtó, mindig csak adó és semmit sem váró csupaszív napja világított. Családja minden komolyabb eseményét grafikában örökölte meg, legyen az bevonulás, vagy leszerelés, házasság vagy születés, öröm vagy bánat: munkásságának e része grafikában megfogalmazott családtörténet, amelynek a magyar grafikában nem találni párját."

¹⁴ KJM.KAdt.89.1.8. levél, mint fent.

¹⁵ KJM.KAdt.1.9. postai levelezőlap.

¹⁶ Drahosné Vrana Ilona, ifjabb Drahos István és Drahos István.

¹⁷ Galambos Ferenc: Nagy Árpád. Megjelent a KBK.ÉK. 1969. 90. old. lásd az 1. jegyzetben!

A mérnökember számmisztikája mutatkozik ismét az Op. 314.¹⁸ cserelapján is. (7. kép) A Drahostól kapott címekre elküldi legutóbbi lapjait a cserére felhívó kedvenceit, izlését megmutató újabb metszetén is. A hagyatékbán található levelek tanúsága szerint mindössze három külföldi művésszel került aktív cserekapcsolatba. Néhány tíz gyűjtő ugyan felvette őt listájára, de mivel az első kétszáz csongrádi metszete elkallódott, a teljességre törekvő gyűjtők nem keresték munkáit. A képzeletbeli vásárhelyi grafikai műhelyt reprezentáló Op.314. azonban így is elkerült vagy félszáz mértékadó helyre, ahol ha nevén nem is nevezik, de mégiscsak a "vásárhelyi kisgrafika" körében kell jegyezzék. Nem véletlen, hogy vásárhelyi barátai Erdős János és Almási Gyula Béla voltak, akikkel egy kicsit még a Tornyai Társaság közönsége, és egy kicsit már az új alföldi őszi megmérettetések népesedő tábora értékelhette volna (!) művészetüket.

A kényszerű szünet után 1957 januárjából datálódik újabb levélváltásuk.¹⁹

"Kedves Árpádom!

Scheinhellig, 1957.I.21.²⁰

Az általad adott feladatot végre fába metszettem, egy kis huncutsággal Néked címeztem és küldöm két példányban gyűjteményed számára. Most már Te is küldd el a magad munkáját, azután ha Te is úgy akarod, folytathatjuk tovább. A téma megválasztásában most én következnék, de még semmi jó ötletem nincs, ezért ha Te adnál feladatot, szívesen venném. - "...

Ha az így megszületett T.II. lapokat egymás mellé rakjuk (8-9. kép) váratlan különbözőséget szemlélhetünk méretben, felfogásban stílusban, kidolgozásban. Mintha ez a két ember nem is levelezett, nem is találkozott volna, mintha egymásra nem hatottak volna soha. Vajjon hogyan vélekednek erről ők maguk.²¹

"...Árpádom, ugyancsak megkritizáltad a « maradt még l »-emet! Én bizony nem gondoltam a vízzel becsapott kulacsra, de: ha jobban megnézed a metszetemet, fellelheted azt a megmaradt még egy-et, egy bolhát, ami a 13 szoknyából kirázott sok bolha közül még nem ugrott meg. - Hát így!..."

Majd egy héttel később is visszatér még rá:²²

"...Két napja döglődöm itthon, vigaszom, hogy Picur hazajött pár napra. Együtt élvettük és bíráltuk ma kapott munkáidat. A bolha ne aggasszon Árpádom, biztosan elugrott, amíg Pesten voltál. -..."

"...A feladatot megcsináltam: 47x42 mm roppant terjedelmű szövegű Labuntur anni...Nem a legsikerültebb alkotásom, de elfordul ilyen is. (10. kép) Most ismét küldök néhány újabb metszetet, meg lehetsz elégedve a szorgalmammal. Sajnos elröppent az igen testhezálló szénszünet, sokat tudtam dolgozni, ezentúl már bizony kevesebbet. - Olyan jól éreztem magam

¹⁸ A Ludolf van Ceulen német matematikusról elnevezett π -vel jelölt számra gondolunk: 3,1415...

¹⁹ KJM.KAdt.89.1.12. levél kéziratos 2 oldalon vonalkás papíron

²⁰ "Szent"-séges, vagyis Szentes tréfás német nyelvi megfelezője, amit szó szerint "le kell fordítani" annak, aki el akarja olvasni. Drahos ebben az időben sok német levelet kapott, sőt németül fogalmazni is kényszerült, és ez nem nagyon állt közel a személyiségéhez! (Nem volt németbarát.)

²¹ KJM.KAdt.89.1.13. levél 4 oldalon, kéziratos, vonalas lap
Dátumozva: Szentes, 1957.II.17-én

²² KJM.KAdt.89.1.14. kéziratos levél 5 oldalon utóirattal, vonalkázott füzetlapokon. Dátumozva: Szentes, 1957.II.16-án.

ittthon, volt úgy, hogy szombattól szombatig még a kapuig sem mentem ki (szombatonként felügyeltem a napközi otthonban). Már-már úgy éreztem magam, mintha nyugdíjas lettem volna. ..."²³

"...Szép a - Via Vitae - lapod. (11. kép) Csak az üstökös csillag nem Nagy Árpád stílusa, ennél már idegen hatás vezette a vésődet. - Szörnyen ragadós az ilyesmi. Például Acket, Bulder virágai, lombjai, gallyai kiválóak, de a viláért sem veszem azokat mintául, nem engedem senki stílusát eluralkodni magamon. Legyen az enyém kevésbé jó, de egyéni!..."²⁴

Nem véletlen Drahos stíluskereső, számonkérő kritikája! Nagy Árpád ugyanis épp ekkor – talán Karinthy paródiájának hatására – *"Ahogy ti látjátok – ex libris Pacis"* sorozatba kezd. A békeóhajtás mondanivalójának leple alatt régi elhalt és még élő barátainak stílusában – így az Op. 322. lapján éppen Drahos István modorában metszi meg a témát. (12. kép) Drahos ezt nem viszonozza, és a békeóhajtást is elítéli:²⁵

"...A három »Ahogy ti látjátok« lapod közül a Fery-é megszólalásig hű, szegény jó Mata János lapja is olyan, mintha ő csinálta volna. Az enyém (szerencsédre!) már valódi Nagy Árpád. Jó szívedre vall, hogy ilyen kényelmet és jó módot kívánsz az én békés életemhez. A vésőt azonban jobban ki kellett volna hangsúlyoznod, az italt, a bilit és a koponyát meg elhanyagolnod....Ne haragudj, de nem helyeslem az »Ahogy ti látjátok« sorozat folytatását. Bele fogsz fáradni és azt sem tartom valószínűnek, hogy az érintettek örülni fognak neki. Hagyd a fenébe a »béke-témát«, eddig sem értünk el vele semmit, amikor minden alkalomra békességet kívántunk a munkáinkon az emberiségnek, most meg már annyira elkoptatott, lejáratott fogalom, hogy a könyökünkön dűródik kifelé. - Könnyű dolga van az írónak, elővesz egy papirost és lefirkantja a paródiát (Karinthy), de nem hálás feladat a művész részére: sok anyagot, munkát és időt igényel, keveseket érdekel, és külön magyarázatra szorul. Térj vissza a szép egyéni stílusodhoz!...Itt térek rá a politikai témára. Ne csináld Kedves Árpádom!

Művészhez nem méltó, lealacsonyító csak firkászokhoz illő. A nemzeti érzés felmagasztosítása más, példát vehetnének olyan semmi népről is, mint a koreaiak: évtizedekig jártak fehér színű gyászruhában apraja-nagyja. - ...

Utóirat-

Ila,²⁶ mikor felolvastam neki a levelemet - azt mondta, hogy az írottakért talán meg is haragszol. Nem hiszem! Neked sincs, nekem sincs senkink - a családainkon kívül -, akikkel őszintén beszélhetnénk. Sokkal jobban szeretlek és becsüllek Téged, mint hogy azt kívánjam Néked, hogy folytassad csak tovább a parodizálást és száz dűcig meg se állj. Tagadom, hogy kedves és tetszetős téma lenne a »béke«.

Én ilyent soha többé nem fogok komponálni, már épp eleget csináltam belőle. Éljen az ezerféle szép ötlet, ami még belőlünk - bár sokáig élénk - kitelik!..."

Lám mire jó néhány fametszet-etűd az igazi barátok között! Egy barokkos verssor, egy nótaszöveg és egy közhelyes életbölcselet témája kapcsán mi mindenről eshet szó. Micsoda szerencsénk, hogy Drahos István nemcsak a fametsző vésőt forgatta mesterien, hanem kiváló krónikás, jó levéllíró is volt. Nagy kár, hogy bár rendkívül pedáns ember is volt, Nagy Árpád barátjának levelei közül csak egy utolsó néhány sorost őrzött meg.²⁷

²³ Mint fentebb a 21. jegyzetben.

²⁴ Mint fentebb a 22. jegyzetben.

²⁵ Mint fentebb a 22. jegyzetben.

²⁶ Drahosné, Vrana Ilona.

²⁷ Nagy Árpád levelei azóta előkerültek két híres művészettörténészünk hagyatékából is, ezért mi bízva bízunk abban, hogy a Drahos Istvánnak írott levelei is meglesznek valahol."Picur" Drahos fiának beceneve.

A torna itt érkezik el "félidejéhez", bár ezt ők még nem tudhatják előre:

"....A negyedik feladatot Picur adta meg. Kép = amikor Mátyás király már kikémlelte Prága városát, álrühában, maga előtt egy kocsikereket gurítva távozik a várból, a kapu előtt a kapuőrök csúfolják a nagy orra miatt, hogy akkora, mint Mátyás királyé. Jó lesz! -..."

A méretet itt már csak hozzávetőlegesen szabja meg barátjának: "Kb. nagyság" – írja egy levélre rajzolt téglalap belsejébe. Drahos ekkor már rájött, hogy stílusuk ahelyett hogy közeledne, egyre jobban eltér egymástól. Ő a kis méreteken belül is egyszerűsít, összevon, generalizál, míg Nagy Árpád lapdúc-méretű fákat metsz telistele apró részletekkel. Pedig egész életművük alapján ezt éppen fordítva is elmondhatnánk. Úgy látszik, a két ember nem tudott egy pillanatra sem elfeledkezni a másikról, és önkéntelenül is egymás modorát utánozták, s így váltak önmaguk helyett egymás epigonjaivá!²⁸

"...Azért szabtam ilyen kis fát, mert takarékoskodnom kell vele. Jó lenne, ha Te is ketté-fűrészelnéd azokat a szép dúcaidat. ...Örömmel olvasom soraidból, hogy újabb munkáim mindjobban tetszenek. Egy eddig nem használt finomabb vésőmet is használatba fogtam, volt még egy kevés olyan papirom is, amire szárazon nyomhattam, és nem utolsó sorban a szénszűnet alatt nyugodtabban dolgozhattam itthon, mint egyébkor. ...Újabban nem tussal, hanem fekete temperával festem fel a rajzot a fára. Nyomás után, lemosásra egyszer petróleumot használtam, - nem ajánlom! Újabb nyomásnál a petróleumos felület nem szívesen veszi fel a festéket. Így jártam a kis nyavalyás T.III-mal: az alakok hátterét háromszor kellett módosítanom, míg végül is eltüntettem. -"²⁹ Most már negyedik napja nem metszek, mert akkorának érzem a fejem, mint egy hordó. Két napja nem mentem be az iskolába, holnap azonban akárhogy is, de megyek. Majd csak meggyógyulok, ha most még nem, tavaszra biztosan. Kerékpáron fogok száguldani hozzád! - Szervusz!

Ölelés, kézcsók: Pista"

A betegség és az iskola nyúge dacára most még a várva várt tavasz beköszönte előtt felgyorsulnak a torna csapásváltásai. (13-14. képpár)

"Kedves Árpádom

Szentes, 1957.III.8.

Vettem soraidat. Bizony a »Labuntur anni.« csak kis vakarcsnak sikerült, lehet hogy nemes tornánk következő lapja jobb lesz: már készen van, a napokban nyomok róla. Ez a Mátyás királyos - T.IV.

Most ismét én adok feladatot - T.V.

Készítendő kb. 55x52 mm nagyságú exlibris. Felirata: Drahos István könyve (én a Te nevedre csinálom). Tárgya: a művész metsz, balról és jobbról az angyal és az ördög sugalmaz. Tehát 3 alak...."³⁰

"...Árpádom, itt küldöm az én Mátyás királyomat. Úgy veszem észre, hogy a magadét kissé kedvetlenül metszted: írod is, hogy nem tetszett az ötlet, már-már kalendáriumba valókat faragunk. Talán az ördög-angyaloshoz több kedved lesz! Én már ezt is megmetsztem, de még természetesen nem küldöm el. (15-16. képpár)

Nem vagyok benne biztos, hogy mit küldtem Neked a munkáimból és mit nem, majd ha legközelebb átjössz, összeszedjük a még hiányzókat.

Külföldről elég szépeket kapok, a duplumok is szaporodnak, biztosan lesz nekedvaló is közöttük. Amikor nálad a régi gyűjteményedet böngésztem át, sok duplumot fedeztem fel azokban, és fenem a fogamat rájuk. -

²⁸ Mint fentebb a 22. jegyzetben. "Picur" Drahos István fiának beceneve.

²⁹ Drahos István itt feltehetően tévedett, nem a T.III-nak, hanem a T.II-nek (Maradt még egy) kellett kivésnie a hátterét.

³⁰ KJM.KAdt.89.1.15 kéziratossági házi gyártású levelezőlap.

Árpádóm, nem úsztattam én petróleumban a dúcot, csak éppen ledörgöltem a nyomdafestéket. Ott hibáztam el, hogy nem vártam meg amíg megszáradhatott volna. A temperát megnyálazott selyempapírral dörgölöm le, hatásos és jó ízű.

Három dúcot a legegyszerűbb módon: »árumintaként« postáztam, ajánlás nélkül. Az olasz megkapta, az osztrák és a hollandus még nem jelezte. Sajnálám, ha elvesztek volna. Minden valamire való nyomópapírom elfogyott, szégyellem, ha a szép külföldi nyomatokat illetve küldeményeket ilyen vacakokkal kell viszonznom...." ³¹

A torna negyedik tagjainak kölcsönös bírálata feltehetően egy személyes találkozáson került sorra, mert arról írásos emlék nem maradt fenn. Közrejátszhatott ebben még az is, hogy Drahos Istvánnak májusban újra "hasfelmetszés"-re kellett átvonulnia a szemközi kórházba, és alig lábadozott, amikor újabb meglepetés érte: ³²

"...Talán sikerül elmennem Balatonkenesére három hetes művésztelepre - de még nem biztos. E hó végén befejezzük az iskolát, akkor átruccanok Hozzád!..."

Figyelemre méltó korrajznak is beillik nyárutói beszámolója és várva várt nyugdíjazásának értékelése: ³³

"Kedves Árpádóm!

Szentes, 1957. VIII.28.

Már úgy volt, hogy magam jelentkezem Nálad, egyelőre azonban, mielőbb átkarikáznék, válaszolok lapodra. Voltam is művésztáborban, meg nem is. Balatonkenesén meg is jelentem időre, ott azonban olyan pocskék helyre kerültem, hogy a legközelebbi vonattal pánikszzerűen és boldogan hazautaztam. Egy állami gyermekotthon volt szennyesruha raktárában lett volna a szállásom, balkáni környezetben, csupa tolvaj macedon és görög kölyök között, se ágy, se asztal, se szék, se szekrény, se zár, se kilincs, se mostó, se használható WC..., piszok, légy és poloska. Hát így! Dehogy cseréltem volna fel az otthonomat ilyen hellyel három hétre!

Összesen két és fél órát voltam Kenesén, a Balatont csak a vonatból láttam. Még most is örülök, hogy volt olyan erős elhatározás bennem, hogy a marasztalás és ígéretés ellenére is azonnal visszafordultam. Vasárnap reggel mentem, ...hétfőn este már itthon voltam. Pesten felkerestem és megismertem Galambos Ferencet. ³⁴

...Árpádóm, időmilliomos lettem holtig: aug. 1. óta nyugalomban vagyok, betöltöttem a felső korhatárt és megköszönték az eddigi működésemet. Hálát adok a Sorsnak, hogy nem mint a rossz kölykök által elnyűtt roncs, hanem aránylag egészségesen és - remélhetően - még sokáig munkaképesen kezdtem meg életem ez új szakaszát. Lehet, hogy szeptember első napjain, amikor megszólalnak az iskolák csengői, nem fogom találni a helyemet, de majd megszokom ezt az állapotot, ami úgy érzem, nem lesz rossz. Szeretnék sokat dolgozni! (2. fénykép)

Újabb fametszetem most nincs. Amíg itthon volt Picur, azalatt nyomtunk, és a prést tökéletesítettük. Ahogy beáll az ősz és beszorulok a szobába, metszem a fát. Ötlet van, meg olyan megrendelés is, ami nem hoz pénzt a házhoz. Majd csak megélnék így is valahogyan. Mollerupnak három dúcot kell metszenem. - megrendelésre. ³⁵ Kérdezte, hogy hogyan honorálja. Használt

³¹ KJM.KAdt. 89.Í.16 levél 2 oldalon, kéziratos, vonalkás papíron.

Dátuma: Szentes, 1957. III.19.

³² KJM.KAdt.89.1.19. kéziratos házi gyártású levelezőlap.

Dátumozva: Szentes, 1957.VI.9-én.

³³ KJM.KAdt. 89.Í.20. levél 4 oldalon, kéziratos, vonalkás papíron.

³⁴ Drahosnak ez a látogatása Galambos Ferencnél tulajdonképpen kanossza-járás is volt. Mint az egykori MEGE jogutódja, a KBK vezetősége és Drahos között addig feszültségek voltak. A találkozás egyik eredménye lehetett, hogy 1961-től Drahos majd minden külföldi exlibris kiállításon félszáz lappal szerepel.

³⁵ Svend Aage Mollerup dán grafikus, akinek Kanadában volt nyomdaüzeme. Drahos és Nagy több exlibrissel tisztelték meg.

ruhát kértem, azt vámentesen lehet megkapni és vagy használható lesz, vagy eladható, egyszóval nem dolgozom egész ingyen. ...

...Nagy bánatom, hogy a féláru utazás igazolványát visszavették: nyugdíjasnak nem jár, jár tehát ezentúl barátod gyalog, vagy kerékpáron. A jövő nyáron, ha megérem, ha nem operálnak ismét, ha megerősödöm és még egy sereg »ha« esetében kerékpáron járom be az országot. Hozzád azonban hamarabb is elmegyek..."

A Drahos-családban nemcsak a vasúti féláru jegy megvonása, hanem első sorban a nyugdíjazással jelentősen csökkent jövedelem, az egyetlen, egyetemi tanszéken bent maradt fiú támogatása elég komoly anyagi problémát okozhattak. A grafikusművész nem véletlenül gondolkodik külföldi használt ruhákban és "jövendelmesebb" cserekapcsolatokban. Címcsereket bonyolít, és ebbe bevonja barátját is:³⁶

"...Gépeltem egy csomó címet, most töröm a fejem, hogy hogyan küldjem el Néked. A Te címedet minden küldeményhez mellékelem, kérlek Te is cselekedj hasonlóképpen, hátha lesz valami hasznunk belőle. Lovagi tornánk feladatával még nem foglalkoztam, sehogyan sem szeretnék politikai ízü metszetet csinálni, márpedig ez olyasféle lenne. Majd valami más. ...A vásárhelyi kiállításra én is kaptam meghívást, kíváncsi vagyok, hogy mikor fognak leszokni arról, hogy engem háborgassanak.³⁷ ...A Deviza Igazgatóság ismét elutasította a kérésemet. Hát így!"³⁸

Volt elégséges oka Drahos megkeseredésének. Közben nagyon nehezen eltelt az a bizonyos szeptember is, amikor már őneki nem szóltak az iskolai csengők. Amikor Nagy Árpád megadta neki az ötödik feladványt, Petőfi Sándor: Kard és lánc c. versének megmetszését, Drahos azt a fáradságot sem vette, hogy a vers felől tájékozódjon. A címet jelképnek, politikai ízünek gondolta egészen október közepéig.

"Kedves Árpádom"

Szentes, 1957. X.16.

Igazad van! Én tévedtem. Csak most olvastam el a verset, amelyről előre megállapítottam, hogy « politikai ». A vége egy kicsit az is...Tudod, úgy vagyok én Petőfivel, hogy egyszerűen nem bírom, helyesebben csak a leíró költeményeit, népdalait és János vitézét szeretem, a többit nem. Tetszik még az Apostol-a, nem egészen, ezért ma meggyűlne a baja a mai hatalmasságokkal. Bár ki tudja. Ha most élne, biztosan másként írna, volt ő egyszerre sovíniszta és világpolgár. Ma biztosan nemességet sütné ki magáról. Mindenkiel összeveszett, hencegő őrnagy, összeférhetetlen délszláv volt, hol a Hazát siratta, hol meg vörös struccotlat lobogtatott a kalapján - azt is Bécsben bodorították lúdtollból. Puskint többre becsülöm mint embert és mint költőt is. Szóval nem szeretem Petőfit, így a Te metszeted párjavesztett lett. (17. kép), mert én ez esetben visszalépek a torna porondjáról. Ne haragudj Árpád, majd máskor más szívesen.

Azután még takarékoskodnom kell a fával is, meg az idővel is, hátha lesz valami abból a könyv-illusztrálásból. Újabban értesültem, hogy br. Kemény Zsigmond "Zord idő" c. könyvéhez kell 20-30 szövegközi fametszetet készíteni - ha a Kiadó is úgy akarja. Szóval: van még egy nagy "ha", mielőtt sikerülne megbízást kapnom...

Árpádom, Te végtelen termékeny vagy! Szébbnél szebb lapjaid egész tömegét árasztod hozzám - ezzel szemben én most csak egy újabb munkámat küldhetem.

A cseretársak kitarotán hallgatnak, nem válaszolnak, nem küldenek semmit. Talán csak nem gyűjti valamelyik vámos az exlibriseket...

A most következő napokban fásasztó nyomdász-tevékenységet fogok folytatni: az újéviakat kezdem el holnap nyomni. Rájöttem, hogy az acéllapom homorú, egy egész délelőtt smirgliztem,

³⁶ KJM.KAdt.89.1.21 levél 2 kéziratos oldalon. vonalkás papírra, széljegyzetekkel. Dátumozva: Szentes, 1957.X.9-én.

³⁷ A levélhez itt — feltehetően Nagy Árpád — széljegyzeteket fűzött: "No-no!" és "Mivel?"

³⁸ Feltehetően a fametszet-dúccok kiküldése elől zárkóztak el.

de még most sem tökéletes. Ujításom van: a pauszpapírra temperába mártott tollal rajzolom fel a kontúrvonalakat, aztán a gyengén nedvesített fára símitócsonttal átdörgölöm.

Szervusz Árpádom! Ölellek: Pista" ³⁹

Nagy Árpád leveleinek már több bizonyítékát felleltük és idéztük Drahos István válaszaiban. Sajnos ezek elkallódtak. (?) Ifjabb Dr. Drahos István azonban megtalált egyet, feltehetően az utolsót: ⁴⁰

"Kedves Pistám!

H. 959. I.21.

Tegnap végre diagnózt kaptam. Tüdőrák gyanúval II. 2. reggel 8 órára bevonulok a kórházba. Tiéiddel egyben szeretettel ölel Árpád."

(18. kép)

Nagy Árpád halálát követő harmadik évben a Tornyai János Múzeum nagyszabású életmű kiállítást rendezett grafikáiból és ötvösterveiből, valamint a család megőrzésében féltve őrzött fényképekből, amelyek a huszas-harmincas években készített nemesfémbe való ötvösremekeket ábrázolják.⁴¹ Teljes életművét tehetséges fia, Dániel rendezte, aki-nek 1985-ben bekövetkezett halála után a teljes művészi hagyaték és dokumentum-gyűjtemény a Mosonmagyaróvárott élő özvegyhez, Nagy Árpádné, Urbanitzky Júliához került. A művész halálának 30. évfordulójára a szentesi Koszta József Múzeum "toldotta meg" egy emléktárlattal Drahos-emlékszobáját. Az anyag 1989 májusában útra kel, hogy tisztelegjen előtte Csongrád, és az elkövetkező években Debrecenben és Mo-sonmagyaróváron is be akarják mutatni. A szentesi kiállításhoz félezer grafikát, ugyanennyi ötvöstervet és tárgyfotót, valamint kerámia kisplasztikákat sikerült összegyűjteni – főként magántulajdonból. Az egyre bővülő kiállítás vándoroltatásának olyan célja is van, hogy a szinte elfelejtettnek mondható Nagy Árpádnak itt is, ott is lappangó alkotásai előkerülhessenek. Hódmezővásárhelyi alkotó éveiben már csak a padlások tartotta ötvösszerszámainak, illetve lassan mindent átadott iparművész fiának. Mégis előkerült már több eddig ismeretlen munkája a régi Erdei Sándor-féle Virág utcai nyomda örökösétől, ifjabb Erdei Sándor tipográfustól és a régi barát fiától, Erdős Péter festőművésztől.

E közlemény vásárhelyi hírverésnek is készült, hogy a szinte egyedülállóan adatolt kisgrafikai párbaj felidézésével visszaadjuk az 1942 és 1959 közötti majd két évtizedben pazarló módon szétszórt nagyárpádi alkotások paritását Hódmezővásárhelyen, abban a városban, mely a mérnök-iparművésznek végső nyugóhelyül is szolgál.⁴²

³⁹ KJM.KAdt. 89.1.22. levél 2 kéziratos oldalon négyzettrácsos füzetlapon.

⁴⁰ 10x12 cm-es kéziratos papírlap ifj. Dr. Drahos István tulajdonában (Szentendre).

⁴¹ KJM.KAdt. 89.2.1-150.

⁴² A vásárhelyi rk. temetőben 1989. II. 20-án tartott megemlékezésről Felletár Béla számolt be a Csongrád Megyei Hírlap 1989. február 22-i vasárnapi (mutációs) számában: "Koszorúzás Nagy Árpád sírjánál" címmel.

KLEINES GRAPHISCHES DUELL ZWISCHEN ISTVÁN DRAHOS UND ÁRPÁD NAGY (1956-1958)

Gábor Rózsa

Auf dem Lande, in Szentes spielte sich ein Kleingraphik-"Revolutiönchen" zwischen dem in Szentes lebenden István Drahos und dem im nahen Vásárhely lebenden Árpád Nagy zwischen 1956 und 58 ab. Die ehemaligen Schulkameraden und Jugendfreunde legten während des zweiten Weltbrennens und in der Zeit der darauf folgenden Diktatur ihren Grauemzeuge beiseite, Drahos verdiente sich sein Brot als Zeichenlehrer, Nagy als technischer Zeichener. Beide gingen in den Ruhestand, und damit im Zusammenhang wurde ihr Publikum um ihre großen Pläne über kleine Graphiken betrogen.

Vom Ausland abgeschnitten, ohne Material und Werkzeuge waren sie beide aufeinander angewiesen. Es war die Idee von István Drahos, daß sie mit einander gegebenen Aufgaben mit einem gemeinsamen Thema in ein "künstlerisches Duell" treten sollen - wo sie einen ritterlichen Kampf führen sollen, sie ersetzen für eine Zeit die zum Erhalt des Schöpfertums notwendigen Bestellungen und damit auch das anspruchsvolle Publikum, und mit ihren Beurteilungen ergänzten sie gegenseitig die fachlichen Erwartungen.

Im Rahmen der zwei Ausarbeitungen mit wechselhaften Themen entstanden fünf Holzschnitt-paare, genauso viele Erinnerungsbuchzeichen, Die aus dem Nachlaß von Árpád Nagy alle hervorgingen und die werden durch alle vollständig gefunden Brief von Drahos ergänzt.

Das Duell endete "unentschieden", als der frühe Tod von Árpád Nagy es nicht möglich machte, eine gößere für das ganze Leben sprechende Herausforderung, anzunehmen - er konnte dieser herausforderung nicht mehr genüge tun - darum legte auch István Drahos "die Waffen" nieder.

1. kép. Drahos István: Nagy Árpád csongorádi háza, 1953 Op. 36.

2. kép. Nagy Árpád: Megfogyva biz az években..., 1955 Op. 294.

3. kép. "di" (Tisztelet Drahos Istvánnak), 1955 Op. 300.

4-5. kép. Torna-L.: Drága kincsem galambocskám, ... 1956. Drahos István Op. 132 —
Nagy Árpád Op. 309.

6. kép. Nagy Árpád Ne hagyd elveszni Pistát ... 1956 Op. 310.

7. kép. Ex libris Nagy Árpád ... 1956 Op. 314.

8-9. kép. Torna-II.: Volt szeretőm tizenhárom: ... maradt még 1
Nagy Árpád: Op. 313. — Drahos István: Op. 165.

10-11. kép. Torna-III.: Labuntur ani ... , Via vitae 1957
Drahoš István: Op. 168. — Nagy Árpád: Op. 323

¿CÓMO TI LANTJATOK?
WIE IHR ES SEHET:

11/a. kép. Nagy Árpád: Ex libris Pacis "di" 1957 Op. 322.

12-13. kép. Torna-IV.: Mátyás király / úr Prágában 1957
Drahos István: Op. 175. — Nagy Árpád: Op. 326.

14-15. kép. Torna-V.: Művész metsz, angyal, ördög sugalmaz 1957
Drahos István: Op. 177. — Nagy Árpád: Op. 334.

16. kép. Nagy Árpád: Kard és lánc — Petőfi képe 1958 Op. 353.

17. kép. Nagy Árpád: Ex libris 1958 Op. 409.

18. kép. Drahos István metszőasztala fölött (1960)
(Fotó: Enyedi Zoltán)

